

(z příběhu Holka z krabice)

Foťák zase zavrněl, a Inka se lekla, že baterkám dochází šťáva. Teď, zrovna teď, když se po hodinách ponořených do těžkého prachu mohla potěšit něčím lehce zábavným! Sedla si ke stolu, kam si přinesla i hrníček s kávou, a rychle si přehrávala fotku po fotce. Přístroj se uklidnil, už nevrčel, jen jí pomalu, jakoby neochotně, přehrával minulost. Byla z ní unešená, ona znala rodiče už jen unavené, téměř monotónně žijící, zhusta poškorpené – často si v posledních dnech vybavovala zážitky z dětství, kdy se řešilo, jestli to není „ona“... ta, která porodila jejich Inku. Jak se jí s tímhle matka natrápila!

Foťák ukazoval, že má před sebou dvanáct posledních snímků. Ach jo, říkala si s lítostí, konec představení, které se završuje zrovna v roce, kdy se narodila! Prstem zmáčkla šipku pro další snímek – a strnula. Viděla na obrázku matku, seděla tady v chalupě u stejného stolu jako ona teď, měla na sobě červenobílou kostkovanou košili, vyhrnutou až pod prsa, a... a pod nimi břicho. Těhotenské břicho! Ince se rozbušilo srdce vzrušením, nikdy se jí nezmínili, že by čekali dítě, rychle se podívala do spodního rohu displeje a viděla datum: 16. 6. Tělem jí proletěla vlna úzkosti... a na té se vezla, když pustila dalších jedenáct snímků. Máma těhotná, máma s Bertou, máma s břichem z profilu i z nahledu, máma s novorozencem na prsou, všude kolem nepořádek a krev, pak Berta se zakrváceným děvčátkem, které líbala na tvář, zatímco... zatímco na stole ležela krabice od margarínu.

„To ne!“ zakřičela do ticha místnosti, rušeného jen Míniným vrněním – a napadlo ji, že kdyby z toho rádia nevytáhla baterky, mohla do rytmu tancovat, přebírat hadry a nesdírat si kůži z hlavy hrůzou z toho, co tu teď viděla. Těhotnou mámu, vyfocenou jen pár dnů předtím, než se s oficiálně určeným datem narodila ona! Co to znamená? Co to, sakra, znamená?

Když se Robin s Bertou vrátili z lesa, našli ji na zemi, klečela na kolenou, dlaně sedřené z dřevěné podlahy do krve. Mína se Skvrnkou chodily kolem, otíraly se jí o paty a dožadovaly se jídla... ale ztuhlá Inka jim mističku naplnit nemohla, i když se kočky lísaly a předly. Foťák, který ležel vedle ní, hned Berta vzala do ruky, očistila ho rukávem svetru a šťastným hlasem řekla: „Tolik let jsem ho hledala. Libunka říkala. „Musíme vymazat, musíme vymazat, musíme vymazat! Vymazat a zahodit. Zapomenout!“

Inka vstala a stoupla si k Bertě, jak nejtěsněji to šlo. Do ucha jí spíš vydechla, než řekla svou otázku: „Kdo je to dítě na fotce, které se narodilo v téhle místnosti?“

„Nemůžu, nemůžu, nemůžu říct,“ křičela Berta jako smyslů zbavená, „to je jen moje a Libunčino tajemství! Ať ti to řekne Smyčková, ale já ne, já nemůžu!“

.....
(z příběhu Vánoční baňka)

Vlítla k domu své vzdálené sousedky a rázně, skoro jako by to ani nebyla ona, zabouchala na okno v místě, kde byl pokoj pro hosty. Vnímala, že se pohnula záclona, ale pak kdosi zatáhl závěs, který pokoj ponořil do tmy. Oběhla stavení a zabouchala na dveře, ale nic se nedělo – nikdo neotvíral, ani nelomozil, dokonce ani pes neštěkal, byť zrovna on každou návštěvu, vítanou i nevítanou, hlasitě zdravil. Anežka si sundala rukavice, aby její ťukání na okno bylo hlasitější, a vztekle bušila do skla nejen klouby prstů, ale i pěsti. Až po chvíli jí to došlo: je Boží hod, paní Machová odjela na Štědrý večer k dceři do Ústí a domů se vrátí až

po obědě, takže Johann je tam sám, patří mu levá část domu, určená hostům – a on v ní sedí a natruc neotvírá, dost možná ji pozoruje a baví se tím, jak obíhá chalupu, zapadá do sněhu a nadává. Krev v jejích žilách, to už nebyl dravý potok, ale maďarský guláš nad ohněm.

„Johanne! Okamžitě otevři!“

Závěs se pohnul, ale jinak neslyšela nic. Zřejmě se ani neobtěžoval vstát z postele.

„Tak neotvírej! Beru do ruky mobil a jdu volat policii, počkám tu, až přijede a vyvede tě ven. Nebo si myslíš, že ti to vloupání projde?“

Ostentativně vzala do ruky telefon a přiložila ho k uchu, odtáhla šálu z pusy a předstírala, že volá sto padesát osmičku... dívala se přitom, jak jí pára jde od rtů. Říkala si, že mu dá ještě šanci, pět minut nebo deset, ale víc fakt ne! Uslyšela v domě vrznutí podlahy a pak dveří. Kdosi po domě chodil, přišla proto blíž k baráku, aby mohla Johanna co nejdřív chytit za flígr a dostat ze sebe tu zlost. Jenže nečekala, že on má jiné úmysly – cítila, jak jí zezadu škulbl za kapuci a přivlekl si ji blíž ke dveřím do domu, pak ji s ještě větší intenzitou přitáhl k sobě šálou. Myslela, že se poblinká, jak jí ten prudký pohyb stáhl hrdlo.

„Johanne!“ chtěla zařvat, ale z hrdla se jí táhlo jen přiškrčené „...anne“. Než se nadála, nestála už před domem, ale byla v baráku, jí tak důvěrně známém, vždyť sem tak ráda chodila na čaj k paní Machové, jediné sousedce, s níž ji pojily ještě přes babičku. Až přátelské vztahy. Věděla proto moc dobře, že je tažena do sklepa, kde bývaly uskladněny brambory a jablka. Taky to tady po zelenině a ovoci vonělo – a vzduch byl prosycený rovněž pachem mužského potu. Šála, která ji měla ochránit před ledovým větrem, se čím dál těsněji stávala škrtidlem, ovinujícím její krk tak těsně, že začala na jazyku cítit sladkou chuť krve, která ji varovala, že za chvíli může přijít bezvědomí. Uvědomovala si, že vlastně ani rodičům neřekla, kam jde, byla tak vyburcovaná naštváním, že vyběhla z domu beze slova vysvětlení.

Ruka, která držela šál, nečekaně povolila. Anežka se rozkašlala a dlaní si přejela po týlu.

„Tak policajty jsi na mne chtěla zavolat?“ slyšela za sebou.

Uvědomovala si, že Johannovi ten hlas nepatřil, byl mnohem zvučnější – a nedrnčel německým dialektem. Ten kdosi jí zezadu podkopl kolena a usadil na židli, kterou tu paní Machová měla jako jeden z mnoha pozůstatků věcí po předcích, které jí bylo prostě líto vyhodit. Židle pod ní zaskřípala, taky na ni víc dopadla, než dosedla... Žárovka, která jí bimbala nad hlavou, byla zaprášená, ale vydávala světlo dost zřetelné na to, aby si Anežka mohla prohlédnout člověka, který ji sem tak surově zavllekl.

Dívala se na něj s úžasem a ohromením – měl šedivé vousy, hluboké vrásky, holou hlavu... ale byl to on.

„Zbyšku,“ hlesla, „Zbyšku, ty jsi zestárl!“

(z příběhu Houbář)

Zase povzdechl, a babičku tím namíchl.

„No tak Borku, tohle nemám ráda! My jsme k sobě v rodině byli vždycky všichni upřímní!“

Vždycky a všichni? Podíval se na ni, vzal ji za ruce a teprve po chvílce řekl: „Babi, ty jsi věděla, že dědeček zabil mého tátu? Že ho v tom třiasedmdesátém roce, těsně před jeho odletem do Moskvy, otrávil?“

„Otrávil? Náš děda? Borku, ty jsi snad opilý!“ odfrkla si babička znechuceně.

„Řekl mi to. Dva dny předtím, než umřel, si mě pozval do nemocnice. Tam mi to své tajemství prozradil. Nechtěl si ho vzít do hrobu, ptal se mě, jestli ho chci vědět... Neměl jsem být zvědavý, babi, teď s tím jeho tajemstvím neumím žít. Už tři měsíce mě to dusí, každý den víc a víc!“

„Jak by ho, prosím tě, otrávil? Co to říkáš za hlouposti, Borku?!“

„Pavučincem. Den před plánovaným odletem mého otce do Moskvy se mnou odjel na motorce k polským hranicím, pamatuješ? Dal mi do ruky košík a poručil, ať do něj sbírám ty houby. Měl jsem tři a půl roku, netušil jsem, o co jde! Byl jsem malý kluk a dědovi věřil. Nevěděl jsem, že mě zneužil k tomu, abych sbíral jed pro... pro tátu.“

Teprve teď se zadrhl a rozbřechel. Ne, nikdy si Emílie Zápotocká nepamatovala, že by její vnuk brečel, byl umanutý, tvrdý, houževnatý, ale přitom dobrosrdečný... a teď tu před ní sedí, hlavu položenou na ubrusu, jeho delší blonděné vlasy překrývají její buchty s mákem – a sveřepě při tom zatíná pěsti do dřeva, snad aby plašil vlastní pláč. Pustila ruce podél těla, sama neschopna pohybu. Je možné, že by byl Antonín schopný zinscenovat smrt jejich zetě, kterého neměl rád? Ne, tomu nemohla uvěřit... přece by tím nikdy neublížil Toničce a Borkovi! Jistě, pamatovala si na ten nečekaný výlet s Borečkem k polským hranicím, ale vzpomínala si na něj jen díky tomu, že jí tehdy řekl, jakou chuť má na václavky, které v polovině září už hojně rostly – a u polských hranic prý nejvíce. Přivezl jich tehdy strašně moc, mordovala se s tím dva dny, nakládala je do octa, pomalu jí sklenice nestačily... A pak, ano, pak přišla ta nečekaná zpráva, že Vasil zemřel. Přišla jim to z pošty vyřídít stará Hájková, cestou to vybreptala kdekomu – a na ní, na Emílii, pak bylo, aby tu tragickou zpráva předala Toničce.

„Tohle ti děda řekl?“ zeptala se Borka.

„Jo. Nesnášel mého otce, proto se ho zbavil. Nechtěl, aby nás táta odvezl daleko od vás. Sám mi řekl, že nenávidí všechny Rusáky, kteří můžou za to...“ Mluvit dál už nebyl schopný.

„Za co? Za co můžou?“ křikla na něho Emílie, i když zvyšovat hlas na jejich Borečka vážně nechtěla. Jenže teď se lekla tak, že jí srdce bušilo jako zběsilé, cítila je až v krku a také v ušních lalůčkách.

„Za co, Borku? Řekl ti, za co Rusáci mohou?“

Boris už neodpovídal, seděl nehnutě jako socha a s hrůzou v očích pozoroval babičku, jak se rozlítla a rozběsnila. „Řekl ti, za co mohou? Jak mohl? To mělo být jen naše tajemství, oba jsme si řekli, že si to vezmeme do hrobu – neměl právo ti to říct!“ Teď... teď už Boris nerozuměl vůbec ničemu. Jeho jinak poklidná a mírná babička Zápotocká se točila ve světnici jako vodní vír, jako mlýnek na struze, který nejde zastavit, byla jako vichřice, která klátí stromy. Chytila se za dlouhé šedivé vlasy, jako by si je snad chtěla vyškubnout, a pak klesla na židli.

„Nemohla jsem za to, Borečku. To oni! Oni!“

Tentokrát jí vůbec nerozuměl on. Jen podvědomě tušil, že ji musí uklidnit, vzít do náruče tak, jak brávala ona jeho, když byl malý kluk... A nechat ji vyprávět, protože to, co se

jí zračilo v očích, zcela jasně říkalo, že tu bezmoc ze sebe potřebuje dostat ven – stejně jako před chvílí on.

(z příběhu Loutkoherečka)

„Fredo, jsi to ty?“

Otočila se po zdroji hlasu, šatnářka už jim zhasla, orientovala se v šeru špatně... ale ten hlas přece znala. Věděla, komu patří ten mohutný ženský alt, který občas skřípal jako dveře od staré almara a jindy zněl jako chlapský chraplák.

„Soudružko principálko!“

Sama nechápala, proč ji oslovila *soudružko*... dávno už se přece i učitelkám ve škole říkalo paní, ale ona to oslovení měla v sobě zakořeněné a s Naděou pevně spojené. Objaly se, i když v tom gestu cítila Freda chlad, byla si jista, že se k jejich principálce Nadě muselo donést, jak žije: cikánská rodina, fet, čórky, drogy, odebrané dítě... Ale navzdory tomu jí nedala najevo ani náznakem pohrdání – naopak. Rozsvítila v chodbě a spustila: „Tak ty ses na nás přišla po letech podívat? Nebo se chceš k nám vrátit? Vodit loutky, to určitě nejde zapomenout!“ O tom věděla Frederika své. Ano, vodit loutky, to opravdu nejde zapomenout. Chtěla vyjít ven, neměla chuť bavit se o těch postavičkách na kříži, které jí tolik daly i vzaly, ale principálka ji odejít nenechala. „Pojď se k nám podívat, povodeň v sedmadevadesátém roce nás zaplavila bezmála až po strop, skoro všechno je tu nové, i loutky jsme museli pořídit, ty záplavy odnesly skoro všechno, taky kulisy jsme nechali udělat nové, stejně jako nábytek do zákulisí.“ Vzala Frederiku kolem ramen, od šatnářky si vzala klíč a ujistila ji, že už klidně může odejít domů, protože ona divadélko pozhasíná.

Freda procházela chodbou, očima hladila loutky, které visely po stranách na tyči, šla pozvolnou houpavou chůzí, k níž ji odsoudilo těhotenství, až do míst, kterému tady s dětmi říkaly „kuchyně“ – protože právě tady se „vařily“, tedy připravovaly, všechny příběhy.

„Chceš zkusit Ferdu Mravence? Když jsme ti ho tehdy vzali, bylo mi to moc líto – ale uznej sama, zlobila jsi!“ Ani nevěděla jak, ale už držela na kříži zapovězeného chlapíka s červenou puntikovanou mašlí, který jí byl kvůli Miladě odepřen. A teď, teď si ho po tolika letech zase mohla dopřát! Sundala si žinylkový šál, který jí při vodění překážel, shodila ze sebe kabát, a už se věnovala jen loutce. Nahoru, dolů, vlevo, vpravo, noha, ruka, hlava, úklon, záklon... bylo to fascinující.

„Jde ti to,“ pochválila ji principálka, „když budeš chtít, můžeš další sezonu zahájit s námi. Lidi nám pořád chybí.“ Dívala se při tom, jak Frederice vodění stále jde od ruky, škoda jí, říkala si... ale kdyby znovu projevila zájem stát se členem jejich ansámblu, zcela jistě by ji přijala a spolkla i řeči o tom, že promarnila v mládí svůj talent. Vodiči jim chyběli už druhý rok, školáci se do kroužku nehrnuli jako kdysi – a staří praktici pomalu odpadávali. Spokojeně pozorovala Frediny hbité prsty, které nic nezapomněly z toho dětského umu.

„Klidně chvílku zkoušej, ať jsi v plné formě... můžeme si dát ještě kafe, nebo čaj.“

Frederika už ji slyšela jakoby z dálky. Poslední, co vnímala, byla slova „kafe, nebo čaj“. Nevěděla, jestli jí to oznamuje, nebo dává na výběr, vzpamatovala se až tehdy, když

z kuchyňky slyšela „a zelený, nebo ovocný?“. Došlo jí, že si asi řekla o čaj, ale stejně na něj neměla chuť, chodila po chodbičce s Ferdou Mravencem a cítila, jak ji vzrušením brní konečky prstů a stehna se stahují skoro až k orgastické křeči, bylo to silné – silné až k nevydržení. Vyběhla s loutkou na lávku a pak se s ní vrátila dolů, svrbění rukou bylo svíravější a štiplavější, do hlavy se jí hnala krev – vřela tam a bublala.

„Proč jste mě učili vodit loutky? Proč jste mi je kdysi dali do ruky?“

V mozku jí to hučelo jako v úle, cítila v kapse od kalhot bzučení mobilu, zcela jistě jí volal Gejza, ale ona neměla sílu loutku odložit a telefon vzít, i když tušila, že by to bylo nejrozumnější rozhodnutí v jejím životě. Ale neudělala to. Vzrušovala se mazlením s nitěmi, marně potlačovala nutkání k akci... a pak to stejně přišlo. Ta šíleně silná touha pomstít se principálce za to, že k nim v jejích osmi letech přišla do školy s otázkou: „Kdo z vás, děti, by chtěl umět vodit loutky?“ Nenáviděla ji za to, že ji to umění nakonec naučila a dovolila, aby žák předčil učitele. Nesnášela ji za svět za oponou, ke kterému jí dala v dětství přičichnout. Ze všeho nejraději by shodila principálku na zem i s čajem, který směrem k ní nesla, dala jí ruce a nohy do oček... a pak ji z výšky lávky potahala po jevišti. Ale na tak náročnou hru už s tím břichem neměla sílu.

Že si ale Nad'a zaslouží trest, o tom Frederika nepochybovala.

Položila na tyč Ferdu Mravence, vzala ze stolu klíček od divadélka, počkala, až si principálka sedne s kávou za stůl, jí posune čaj... a pak už nebylo na co čekat. Vytáhla z kabelky zapalovač, chytla papírovou kulisu stromu, který stál v rohu, k němu přidala ještě domeček a zámek... a potom nechala palec sklouznout dolů po páčce. Když vyšlehl oheň, zasmála se. Principálka vstala – v očích děs –, snad chtěla utéct, jenže nebylo kam. Okna ten kumbál neměl, dveře Frederika zamkla na dva západy a utíkala dlouhou chodbou až k východu.

„To je tvůj trest za to,“ křičela jako šílená, „že jsi mě učila vodit loutky!“

Slyšela principálku Nad'u naříkat, slyšela ji řvát i prosit... ale překryla si uši žinylkovou šálou, aby utlumila to kvílení – a pak vyběhla do krásné adventní noci, plné zářivě žlutých hvězd. Z náměstí se přes Bečvu nesly zvuky vánočního programu, a ji napadlo, že by tam mohla zajít a pobavit se. Slyšela housličky, cimbál i zpěv, toužila se tam rozběhnout, zavlnit se v bocích a užít si ten nádherný nedělní večer.